

Tahsin Yücel'in *Yalan* Adlı Romanında Yazınsal Bir İzlek Olarak Aşırımacının Portresi

Kubilay Aktulum*

Öz

Tahsin Yücel *Yalan* adlı romanında kültürel alanda yaşanan küreselleşmenin yadsınmaz bir göstergesi olarak yalan izleğini sorgular; bu sorgulama sırasında dünyanın sahte yüzünü, üniversite yaşamında olduğu kadar günümüz medyasında karşımıza çıkan yalancı kimliğini ortaya koyar. Yazar böyle bir sorgulamada uğraş alanı olan göstergebilimin verilerinden oldukça fazla yararlanarak, romanın yapısını bu alanda tanımlanan temel bir karşıtlık olan *olmak/görünmek* terimleri üzerinde konumlandırır. Bu çalışmada aşırma eylemine başvuran kişinin portresi psikolojinin kimi kuramsal tanımlamalarından yararlanılarak oluşturulacak, roman bağlamında yazınsal bir izlek olarak başköşeye yerleştirilen aşırmanın kökenlerinde hangi temel etkenlerin bulunduğu belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler

Metinlerarasılık, aşırma, gizli alıntı, Tahsin Yücel, *Yalan*, göstergebilim

Giriş

Metinlerarası ilişkiler bağlamında alıntı, ayrıçlar ya da italik yazı kullanılarak, bir söylem biriminin başka bir söylemde yinelenmesi olarak tanımlanır; bilinçli, istemli bir anımsama olduğundan metinlerarasılığın en açık ve en sık başvurulan biçimidir. Alıntının karşısına ise, kapalı metinlerarası diye anılabilecek “gizli alıntı”yı (aşırma, çalıntı, intihal) yerleştirebiliriz. Kapalı bir metinlerarasılık olgusu olarak görülen gizli alıntı ayrıçlar ya da italik yazı kullanılmadan, bir sözcenin, bir söylem parçasının, bir kesitin

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi – Ankara / Türkiye
aktulum@hacettepe.edu.tr

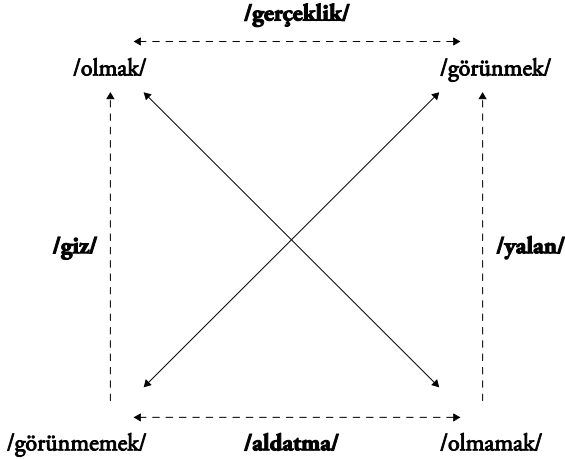
geldiği yapıtı ya da yazarın adı belirtilmeden yapılan alıntı biçimi olarak bilinir. Bir yazarın kendi düşünsel çabasının sonucu olmayan bir yapıttan, kimi bölümleri ya da bütünü ayrıçlarla belirtmeden, aşırıya varacak derecede, olduğu gibi kopyalaması, yazarın adının yerine kendi adını yazması, böylelikle bir başkasının metnini kendi metniymiş gibi göstermesi, onu sahiplenmesi olarak da tanımlanabilir. Gizli alıntı, başkalarının düşüncelerini, uğraş vererek ulaştıkları düşünsel sonuçları kendisininmiş gibi gösterme çabasıdır. Ya da başkalarının yapıtlarına ait tümceleri değiştirerek benzerini yazmak, başka bir yazarın yapıtının özünü, ortaya attığı yeni düşüncüyü kendisininmiş gibi göstermektir. Başkasının düşüncesini kendine mal etmek, gizli alıntının en bilinen tanımıdır. Gizli alıntı, bir yazarın tümcelerini kopyalamak, anlatım biçimlerini kullanmak, bir yapıtı her tür yazımsal belirteçten arındırarak sözcüğü sözcüğüne yeniden yazmaktır. Kısacası, Antoine Compagnon'un alıntı konusundaki bir benzetmesini dönüştürerek tanımlarsak, gizli alıntı makası eline alıp başka bir metinden kesilen bir parçayı, nereden kesilip alındığını belirtmeden, yapıştırıcı ile yeni bir metne yapıştırmaktır. Bir yapıtı gizlice alıntılanmak, yazarını belirtmeden onun bir bölümünü yeni bir yapıta, yeni bir bağlama olduğu gibi ve olabildiğince uzun sokmak her zaman kınanan bir tutum olmuştur. Bu nedenle genellikle aşırma yöntemine başvuran yazarlar eleştirilir, hukuksal yola başvurulur cezalandırılırlar.

Burada yazın olduğu kadar yazınsal alan dışında sıklıkla rastlanan gizli alıntı ya da aşırma olgularına değinmeyeceğiz. Şimdiye kadar yapıldığı gibi, konunun etik sorgulamasını yapmak, anlatıbilimsel olarak değişmezlerinin neler olduğunu belirlemek uğraşında da olmayacağız; gizli alıntıyı, aşırma yazınsal bir izlek çerçevesinde, gizlice alıntılananın, bir başka deyişle aşırımacının daha çok psikolojik portresi, aşırma edimi karşısındaki tutumu üzerinden ele alacağız. Aşırımacının kimliğine ilişkin kimi psikolojik belirlemeler yapmamızın nedeni gizli alıntıda gizlice alıntılanan, aşırılan unsurdan çok gizlice alıntılanan, aşırılan kişinin başvurduğu eylemin yarattığı psikolojik sıkıntının ağırlıklı olarak öne çıkarılmasıdır. Gönderme metnimiz ise Tahsin Yücel'in *Yalan* adlı romanı olacak. Romanın baştan sona psikolojik/psikanalitik bir okumasını yapmaya girişmek yerine, bu alanın aşırımacının kimliğine, portresine en uygun kimi kavramlarından yararlanmakla yetineceğiz: "Aşırma psikanalizin kendisidir" (1985: 220) diyen Schneider'in tanımlaması konuyu izleksel açıdan ele almamızı yeterince haklı çıkarmaktadır. Bu yaklaşım aşırmanın nasıl tanımlandığının ötesinde (konumuz çerçevesinde kimi tanımlarını anımsatacağız) aşırımacının portresine ilişkin temel özelliklerin, aşırma edimine başvuran kişinin kimi tepkilerinin, duruşunun ve durumunun ne olduğunu anlamamıza

olanak sağlayacaktır. Yeri geldiğinde aynı ya da benzer konuyu yazınsal bir izlek durumuna getiren kimi yazarların yapıtlarıyla kimi karşılaştırmalar yapmaktan geri durmayacağız. Tahsin Yücel de romanında aşırma/aşırmacı izleğini yalın bir estetik sorun olarak değil, bu yola başvuran da psikolojik anlamda *travma* yaratan bir durum olarak ele almıştır. Aşırmacı edimini simgeselleştirerek kendi toplumsal gerçeğimize ayna tutmak istemiştir. Kuşkusuz aşırma izlekleştirirken yazarlık uğraşı dışında bilim adamı kimliğini bir kez daha ele veren göstergebilimsel duruşunu da satır aralarına serpiştirmekten geri durmamıştır. Gerçekten de romanın yapısına bakıldığında göstergebilimin (romanın bu yanını bir çalışmada ayrıntılı olarak ele alacağız) verilerinden fazlasıyla yararlandığı açıklıkla görülmektedir. Dolayısıyla aşırmacının psikolojik anlamda portresini aynı zamanda kimi göstergebilimsel verileri yan yana getirerek, hatta iç içe sokarak belirlemek gerekmektedir.

Tahsin Yücel bilindiği gibi göstergebilimci kimliğiyle tanınan bir denemecidir; aynı zamanda çok sayıda öykü ve romanın yazarıdır. Yapıtlarında ister istemez göstergebilimci tutumuna bağlı kalarak bilimsel alanda tartışılan, kuramsal anlamda sınırları belirlenen kimi kavramları kurgusalın alanına aktarmaktan çekinmez. Örneğin göstergebilimsel bir bakış açısıyla anlatıların genel yapılarını açıklamaya yönelik olarak doktora tez danışmanlığını yapmış olan Algirdas Julien Greimas'ın ve onu izleyen diğer anlatı kuramcılarının anlatı izlencesi, eyleyenler örnekçesi ve kiplikler gibi (Günay: 2002) gündelik yaşamı anlamlandırmak için önerdikleri kavramlar arasında yer alan, özne ile gönderge arasındaki etkileşimleri belirtmek için kullanılan 'olmak' ve 'görünmek' kiplikleri (bu sonuncular öznenin kendini belli ettiği ya da gizlediği durumlar olarak tanımlanabilir) romanda temel yapının üzerine oturtulduğu iki karşıt terimdir. Olmak gerçek anlamda var olan şey yanında, birisinin belli bir zamanda ve belli bir uzamda olduğu şeyi de belirtir; görünmek ise eylemde bir dönüşüm/dönüştürüm işlemiyle yeni, düşsel, gerçek dışı bir duruma geçiştir; psikanalitik bir benzetmeyi yinelersek, yüzüne maske takmaktır, "persona (maske) kişinin gerçekte olmadığı halde kendisinin ve diğerlerinin o zannettiği şeydir." (Gariper-Küçükcoşkun 2009: 161). Aşırmacının kimliğine ilişkin temel bir özellik kişilerin ağzından bu biçimde bir çırpıda özetlenir: "Benimki yalnızca görünmek. Peki, hocaninki? Hocaninki olmak. Gerçekten, être ve paraître, diye mırıldandı Prof. Dr. Osman Nuri Balcı. Yani? Yani gerçekten öyle olmak ve gerçekten öyleymiş gibi görünmek. Bu karşıtlık kimilerince çok önemli bir karşıtlıktır" (Yücel 2002: 555). Bir durumdan (olmak) bir başka duruma (görünmek) geçiş aşırmacının (romanda Yusuf Aksu) tutumunu tümüyle özetlemektedir. Aşırmacı görünmek

düzleminde konumlanan, kimliğini gizleyerek bir başka ben durumuna gelen (Yusuf Aksu, Yunus Aksu olur), ancak bu düzlemde geçici bir varlık kazanan kişidir. Olmak ve görünmek düzlemi sürekli bir çelişki, bir çatışma yeridir: “Bir ara, ‘Hocam böyle derin derin ne düşünüyorsunuz?’ diye sordu. Yanıtını da saniyesinde aldı: Prof. Dr. Osman Nuri Balcı’nın söz ettiği karşıtlığı, yani gerçekle yalanı düşünmekteydi. (...) Olmamak ve görünmemek. Bu da karşıtlığın bir başka yüzü” (2002: 557). T. Yücel’in romanı temel olarak bu çatışma üzerine konumlanır, dolayısıyla gizli alıntı ve aşırımacının kimliği yapıtta temel bir izlek durumuna gelir: tüm söylemlerin ve anlatının çevresinde ya da üzerinde odaklandığı bir izlek. Romanın oluşumu kadar sonucu da bu karşıt terimlerce belirlenir. Bir başka anlamıyla, Tahsin Yücel göstergebilimsel bir tutumla olmak ve görünmek terimlerini karşıtlarıyla (olmak/olmamak, görünmek/görünmemek) buluşturarak anlatının yapısını oluşturur. Bu şemada gerçeklik düzleminde olmak ve görünmek terimleri bir karşıtlık ilişkisiyle yan yana gelirler; her terim ise bir çelişkinlik ilişkisiyle kendi karşıtını çağırır: olmamak/görünmemek. Bu terimler göstergebilimsel dörtgen üzerinde şu biçimde yerleşirler:

Terimler birbirleriyle ilişkilendirilerek okunduğunda, yapıtın anlatısal yapısına ilişkin ipuçları hemen baştan elde edilebilmektedir. Bu şemaya göre gerçeklik düzleminde iki karşıt terim romanda hemen göze çarpan, bir karşıtlık ilişkisinin somutluk kazandığı yapıya ilişkindir. Bu ilişkiler diğer terimlerle de kurulabilmektedir. Buna göre olmak/görünmek karşıtlığı yanında, olmak/olmamak; özellikle de bir çelişkinlik ilişkisini somutlaştıran görünmek/olmamak karşıtlığı romandaki anlatısal yapıya oldukça uygun düşmektedir. Aşırımacının kimliği ‘yalan’ izleğini içeren görünmek/olmamak düzleminde somutlaşır, öteki karşıt terimler ise bu temel

karşıtlığın birer değişkeleri olarak karşımızda dururlar. Romandaki diğer kişilerin sözünü ettikleri olmamak/görünmemek karşıtlığı ise yalan izleğiyle örtüşen aldatma izleğine ilişkindir.

T. Yücel'in romanındaki anlatısal yapıyı kısaca özetlediğimiz, kendisinin de dünyada bilinen uygulayıcılarından birisi olduğu göstergebilimsel dörtgen üzerine oturttuğu yeterince görülmektedir. Ancak T. Yücel'in bir söylemin (göstergebilim ve dilbilim) verilerini kuru bir bilimsel tutumla yinelenmekten öte, bir yapıt bağlamında kurgusallaştırılarak yeniden yazdığını söylememize gerek yok sanıyoruz. Dolayısıyla bizim de Greimas'ın anlatuların genel yapılarını belirlemek adına önerdiği bir yaklaşımı romanın anlatısal şemasına ilişkin saptamalar yapmak adına kullanmakla yetinmemiz eksik bir yaklaşım olacaktır. Romanda *kimliğin parçalanması, sanrı, özdeşleşme*, özellikle de *çıldırı* (foli) gibi son derece belirleyici diğer izlekler bizi aşırma izleğini sorgularken psikolojik/psikanalitik bakış açısının verilerinden yararlanmaya zorlamaktadır. Gerçekten de *aşırma* ya da *aşırmacı* bir izlek olarak öne çıkarıldığında, aşırmanın anlatıbilimsel tanımlarıyla yetinmeyerek çoğunlukla ruhçözümsel bakış açısının verilerinden yararlanıldığı bilinmektedir. Bu amaçla aşırma olgusunun ve aşırmacının kimliğine, motivasyonlarına ilişkin belirlemeler yaparken, örneğin bir Michel Schneider psikanalizin verilerini *Voleurs de Mots* (Sözcük Hırsızları) adlı çalışmasında haklı olarak bolca kullanır (bu nedenle, biz de onun çalışmasını sürekli olarak göz önünde bulunduracağız).

Batı edebiyatları içerisinde anılan yapıtlarda da aşırmayı bir izlek olarak ele alan yazar sayısının oldukça fazla olduğunu anımsatmalıyız. Aşırma izleğini yapıtlarında odak yapan, bir aşırmacının içinde bulunduğu ruhsal durumu betimleyen, hem aşırma yapanın hem de etki, etkilenme kaygısıyla yazma güçlüğü çeken yazarların, yazar adaylarının ruhsal durumlarını konu edinen çok sayıda roman bulunmaktadır. Örneğin Henri Troyat'nın *Le Mort saisit le vif*'i, Pascal Bruckner'in *Güzellik Hırsızları*, Jean-Jacques Fiecher'in *Tiré à Part*'i, Stephen King'in '*Vue imprenable sur Jardin Secret*' si (Minuit 2), Jacques Chessex'in *l'Imitation*'u, Jean-Paul Richter'in la *Vie de Fibel*'i, Borges'in *Pierre Ménard* adlı öyküsü gizli alıntıyı yazınsal bir izlek durumuna getiren yapıtlardan birkaçıdır. Tahsin Yücel'in *Yalan*'ı bu dizi içerisinde yer alan, başlığıyla birlikte *olmak* (gerçeklik düzlemine ilişkindir) ve *görünmek* (düşsel, yalan düzlemine ilişkindir) düzlemlerini karşı karşıya getiren, çalıntıyı sorunsallaştıran, çalıntı edimine bulaşan kişinin ruhsal tutumunu iyi özetleyen temel bir yapıttır.

Giriş bölümünde anımsattığımız gibi, aşırmacıyı gerçek bir yazardan ayıran şey, birincisinin edinilmiş düşünceleri kendi adıyla aktarması, diğeri-

nin yeni düşünceler üretmesidir. “Kopyacı yazar” biçiminde tanımlanan aşırımacı, durmadan başka modellere, usta yazarlara yaslanandır. Aşırımacı okuyan, ancak okuduğunu anlamayan, acelesi olan, bir an önce ün kazanma düşü kuran kişidir: “Aşırımacı bir okuma güçlüğü çekendir. Çok okur ama kötü okur. Tuhaf bir hastalığa tutulmuştur: (...) her şeyi öğrenmiş hiçbir şeyi unutmamıştır. Belleği aşırı güçlüdür ancak yeterince düşüncesi yoktur. Çok kitap karıştırır, ancak kendi içindeki kitaba bir türlü giriş yoktur” (Schneider 1985: 120). Schneider’in aşırımacının kimliği konusundaki bu saptamaları T. Yücel’in yarattığı Yusuf Aksu karakterine oldukça uygun düşmektedir: Yusuf’un belleği güçlüdür, öğrendiklerini unutmaz, kitaplara, özellikle ansiklopedilere düşkündür, en sıradan bilgileri edinmek için bile ansiklopedilere başvurur, ancak kendisi düşünce üretmez, üretilmiş düşünceleri yineler, *önceden-söylenmiş*i aktarır. Okuma güçlüğü çekmez ancak yazma güçlüğü çeker. Ötekinin düşüncelerine bağımlılık onda en uç düzeyde gerçekleşir. Ötekine bağımlılık onda hastalıklı bir duruma gelir.

Özgün bir yapıt ortaya çıkarma yolu olarak başkalarının yapıtlarını kullanmak kimi zaman normal gibi görülebilse de böyle bir seçeneğin olası tek düşünme biçimi olduğu düşüncesinin benimsenmesi, yalnızca daha önce söylenmiş olana yaslanması Schneider’in söylediğine bakılırsa *patolojik* bir durum sunar (1985: 119). Yücel’in romanında bu patolojik durumun ortaya çıkmasına neden olan temel unsur “kişinin bir başka insanı model alarak kendini şekillendirdiği bilinçsiz işleyen bir savunma mekanizması” (Budak 2005: 572) biçiminde tanımlanan *özdeşleşme* sürecine sıkı sıkıya bağlıdır. Özdeşleşme “genellikle başarılarıyla dikkati çeken kişilerle” kurulur (Budak 2005: 576). Başarılı kişiyi Yunus Aksu temsil etmektedir.

Romanın hemen başlarında yazar sözbilimdeki karşılığına uygun olarak sessel olarak birbirine benzer olmakla beraber, anlam olarak birbirinden ayrı sözcüklerin yan yanılığı olarak tanımlanan bir *ses benzeşimi* (paronomase) kullanımıyla *olmak* ve *görünmek* arasındaki çatışmayı bildirir. Romanın başkahramanlarından birisinin adı *Yusuf Aksu*’dur; romanda baştan sona fiziksel varlığıyla yer tutar; diğeri ise ağırlıklı olarak Yusuf’un bir *alter-ego*’su olarak karşımıza çıkan *Yunus Aksu*’dur, romandaki fiziksel varlığı oldukça sınırlıdır: yalnızca ‘Önöykü’de karşımıza çıkar, ardından gelen romanın ilk bölümünde düşselin alanına geçer: “Yunus Aksu, sisler arasından çıkmış, yarı saydam bir hayalet (...) birden bire silinip gidebilecek bir düş yaratığı gibi (...) kendisine doğru gelerek kırk yıllık bir dost gibi elini uzattı” (Yücel 2002: 22-23). Yusuf Aksu ve Yunus Aksu, adlarındaki sessel benzerliklerle önce bir yan yanılık, ardından bir iç içelik, ardından da tam

bir özdeşlik sürecine sokulurlar: “Tıpkı iki kardeş gibi, diye geçirdi içinden” (2002: 502). Yusuf’la ilk karşılaşma anında kekeleyerek “Ben Yu... Ben Yu... Ben Yu...” diye yinelemeleri Yusuf’un da “*Ben de Yu... Yusuf*” diye yanıtlayışı (2002: 23) bu ses oyununa bağlı olarak daha sonra gerçekleşecek özdeşliği hemen başından haber vermektedir. Pétrarque’ın *Canzoniere*’de adını açıkça bildirmediği Laura adını dizelerinde örtük olarak yinelemesine benzer bir tutumla (*L’aura, che’l verde lauro e l’aureo crine/Soavemente sospirando move*) Yunus’un adı bundan böyle Yusuf’un adına karıştırılarak bildirilir. Yapıtın sonuna değin Yusuf’un içinde durmadan Yunus’un varlığını duyması hastalıklı bir duruma bürünür, bir saplantı olur, öyle ki Yusuf’un gördüğü sanrılar kendi içindeki Yunus’la doğrudan bağlantılıdır. Ses benzeşimine bağlı olarak yaratılan biçimsel ayrılık da kısa bir süre sonra ortadan kalkar: “Yusuf Aksu’nun kimliği büyük ölçüde, unutulmaz arkadaşının kimliğiyle karıştırıldı” (2002: 64) Benveniste’in *Genel Dilbilim Sorunları*’nda kişi adları konusundaki tanımlamalarını dönüştürerek söylersek, *sen* bir *ben* durumuna gelir. Bir başka deyişle Yunus, Yusuf’un kimliğinin öteki ben’ine dönüşür. Ben, öteki olur; daha doğrusu ben, öteki gibi yaşamaya başlar. Sessel karışıma adılar karıştırılarak, öteki bir ben durumuna getirilerek (bu durum Yusuf Aksu tarafından önce rahatsızlık yaratsa bile sonradan benimsendiğinde) aşırıda, *olmak* düzleminden *görünmek* düzlemine geçiş süreci işlemeye başlar. Bu özdeşleşme romanda bir başka düzlemde sürdürülür. Yunus’un beklenmedik ölümünün ardından Enis Bey’in onu “yasal oğlu olarak kendi nüfusuna geçirtmesi” oldukça anlamlıdır: Yusuf böylelikle neredeyse tümüyle Yunus’un yerine geçerek onun özdeşi olur. “Bu fotoğraf Yunus’a benzediği kadar kendisine de benziyordu” (2002: 503). Yusuf bununla da kalmaz, onun gibi kekeleyemeye başlamak korkusu bile duyar. Üniversitede Yunus’un ölümüne neden olan Canan’a son derece benzeyen genç öğretim üyesinin verdiği dilbilim derslerinde özdeşleşme süreci yeterince tamamlanır. Dilbilim dersinde dersin hocasına verdiği tepkiler bütünüyle Yunus’un ortaya attığı görüşlere yaslanır. Yunus’un yerini alan Yusuf Canan’ın yerini alan genç öğretim üyesinin karşısında ve arkadaşlarıyla dil konusunda konuşmaları sırasında her fırsatta Yunus’tan öğrendiklerini yineler: “Yusuf Aksu sol elini yüreğinin üstüne bastırarak Yunus’un hocalar ve öğrenciler karşısında kim bilir kaç kez yaptığı tanımı bir de kendisi yineledi. (...) Yunus’un bir başka sözü geldi usuna” (2002: 66).

Anılan bu ve benzer özdeşleşme figürleriyle aşırımacıyı aşırımaya sürükleyen sürece ilişkin başlıca koşullar hazırlanır; Yusuf, Yunus olduktan sonra onun ürettiği düşünceleri de doğal olarak kendi iyisi yapmıştır: “(...) Yusuf Aksu’nun kimliği büyük ölçüde unutulmaz arkadaşının kimliğiyle

karıştırıldı” (2002: 64). Yusuf için *görünmek* düzlemine geçiş süreci tamamlandıktan sonra, onun “dil konusunda ürettiği sanılan kuram kırıntılarını yalan yanlış demeden fakültede” yaymaya başlamasına benzer edimler sıklıkla yinelenir. Alıntılanan kesitte vurgu yapıldığı gibi, *görünmek* düzleminde geçerlilik kazanan ‘*sanmak*’ aşırımacıya ilişkin temel eylemdir. Bu eylem, bilinçdışı bir yanılısamayı değil, bilinçli bir yanılısamayı bildirir. *Görünmek/olmamak* karşıtlığında somutlaşan ‘yalan’ anlambilimi bilinçli bir edim olarak tanımlanır. Yusuf Aksu’nun aşırma girişimi bu düzleme oldukça uygun düşmektedir: Kendisinin sanılan bir kuramı, arkadaşının sözlerini, düşüncelerini kendisininmiş gibi aktarması *sanmak* eyleminin kavramsal alanına ilişkindir. Ayna aşamasında yazan ben, ustanın ya da modelin *alter-egosuna* bağlanır. Öteki durmadan kendisiymiş gibi davranır. Ötekine (Yunus) bağlılık travmatik bir özellik sunar. Bu nedenle aşırımacının yaratıcılığı travmatik bir ‘*sanki*’ yaratıcılık görünümüne bürünür (Schneider 1985: 293). Aşırımacı bir ‘*sanki*’ yazardır. Oysa ‘*sanki*’ yazarları derinlikten yoksundur, bir maske takarak yaşarlar. Çünkü onsuz var olmazlar. Üstelik aşırı derecede edilgen, çevrelerine yabancıdırlar. Yusuf Aksu’nun yaşadığı kente, çevresine alabildiğine yabancılaşması, alabildiğine yalnızlık içerisinde bir yaşam sürmesi bu tanıma oldukça uygun düşmektedir.

T. Yücel, aşırımacının aşırma sürecine ilişkin aşamaları bu biçimde hazırlar. *Görünmek* eyleminin kavramsal alanında toplanan terimlerin kullanımı doğal olarak romandaki kurguya bağlı uygun bir biçimde öne çıkar. Özellikle *sanmak* dışında *yinelemek* bu alana ilişkin bir diğer temel terimdir. *Olmak* düzleminden *görünmek* düzlemine geçişi belirleyen söz konusu terimler, yeni durumundan hoşnut olmasa da, bundan böyle bir aşırımacı kimliğiyle Yusuf’un sanal bir yaşamı başlatan sürecini özetlerler. Romanda aşırma terimiyle eşanlamda kullanılan yinelemek eylemini somutlaştıran çok sayıda örnek bulmak olasıdır. Yusuf’un üniversitede ya da, örneğin Maçka toplantılarında yinelediği bilgiler tümüyle *ikinci el* (Compagnon’un önerdiği bu terim alıntı işlemi için kullanılır (Aktulum 1999: 94); burada alıntıyı bildiren imlerin kaldırılması olarak tanımlanan gizli bir alıntılama işlemi: aşırma belirtmek için kullanılmaktadır), ansiklopedi bilgileridir; Yusuf’un dil konusunda her şeyi kökene, ilk kaynağa giderek açıklamaya uğraşması bütünüyle Yunus’un bir düşüncesidir (Yücel 2002: 65). *Evensel Dilbilim*’in yazılması tasarısı yine Yunus’a aittir. Yineleme, sözünü tümüyle *önceden-söylenmişe* dayandırma kişiliğinde o denli belirleyicidir ki özdeşleşme sürecine bağlı olarak ortaya çıkan tüm bu eylemlerin gerisinde hastalıklı bir tutum belirir: “Ben hasta bir adamım... Kötü bir adamım. Hiçbir çekici yanıam yok” (2002: 523). Dostoyevski’den alıntıla-

dığı bu cümle yine bir özdeşleşme sürecine ilişkindir, kendi durumunu özetleyen simgesel bir değere sahiptir. Ötekinin sözlerini saptırma, bir *dolaylamaya* (paraphrase) başvurarak yineleme, ya da bu örnekteki gibi, olduğu gibi alıntılama kendisiyle öteki arasındaki özdeşleşmeyi bildirirler. Anılan durum “öteki benim yerime konuşuyor” formülüne indirgenir. M. Schneider, ötekiyle eşzamanlı ve sayısız özdeşleşmeyi, nesnesiyle gerçek bir ilişki yokluğunu, “*sanki*”nin yarattığı gerilimi, ötekinden gelen söze bağımlılığı aşırımacının hastalıkları olarak sıralar. Ötekinin kendi yerini alması ise rahatsızlık yaratır: “Bununla birlikte Yusuf Aksu yeni durumundan hiç de hoşnut değildi” (2002: 64). “Schnitzler’de belki de olmak istediği yazarla yüz yüze gelen Freud kendisini ikizinin kapladığını, kendinden daha başka olan bir kendinin, bir başkası gibi görünen son derece yakın birinin kapladığını hissetmektedir. Unheimlich kategorisinde sarmaladığı şu sahip olmama durumunu hissetmektedir.” (Schneider 1985: 184). Yusuf, en yakın dostu, ikizi durumuna gelmiş Yunus karşısında Freud’la benzer çatışmayı yaşar.

Ansiklopedilerden edindiği hazır bilgiler yanında Yunus’tan öğrendiklerini yinelemesi hastalık derecesinde bir *saplantı* özelliğine bürünür. Saplantı kişinin “bastırmaya, unutmaya yönelikle çabalara rağmen istemsizce ve tekrar tekrar bilinç düzeyine sızarak kendini gösteren inatçı bir düşünce, dürtü ve imaj” olarak tanımlanır (Budak 2005: 651). Aşırımacı öteki(ler) kendi yerine konuşur. Yunus’un görüntüsü Yusuf’un hep karşısındadır, bu kadarla kalmaz içine tümüyle yerleşir, ikizi olur. Unutma çabası şu sözlerde kendini gösterir: “*Ben o defteri çoktan kapattım.*” (2002: 110). Ancak Yusuf’un Yunus’la olan geçmişi Bayram Beyaz tarafından yeniden bilince gelir. Yusuf’un bir aşırımacı kimliğiyle gerçek kimliğini gizlemesi, ayrıca bir aşırımacı olarak kendisini sorgulaması evresi böylelikle başlar. Yusuf’un Bayram Beyaz’la geçmişe dönük konuşmaları bir tür sağaltım (psikoterapi) seansları biçiminde geçer: “*Kocaman koltuklarında, karşı karşıya, ikisi de daha bir küçülmüş, birer küçük çocuğa dönüşmüş gibi*” (2002: 152) otururlar. Bu oturuş biçimi Freud’un hastalarını divana yatırarak sağaltıma başlaması aşamasını anımsatır. Yunus dışında Bayram Beyaz, Yusuf Aksu’nun öteki ben’i konumuna yerleşen ikinci kişi olur: “Kendisini Yunus Aksu’yla özdeşleştirdikten sonra, karşısına bir başka kendisi gibi yerleşen bu adamı yitirmek istemiyordu” (2002: 172). Bayram Beyaz, Yusuf’un geçmişine ilişkin bilimsel anlamda yaşadıklarını yeniden anımsatmak adına, durmadan sorular sorar, o da sorulara yanıtlar verir. Psikoterapide yapıldığı gibi Yusuf Aksu derin iç sıkıntısından konuşma sırasında kurtulmaya çalışır, aşırımacı kimliğinden sıyrılmaya istekli görünmektedir: “Konuşuna büyük dostu Yunus’u anlatmayı, tüm düşüncelerinin ondan geldiğini, kendisinin bu

yaşında bile, ondan öğrendiklerini yinelemekle kaldığını açıklamayı düşündü" (2002: 151). Maçka toplantıları yanında özellikle Bayram Beyaz'la konuşmaları bir tür *serbest çağrışım* işlemine uygun olarak gerçekleştiğinden ayrışık sözler (ayrışıklık aşırımacının dil kullanımında dikkat çeken en bilinen özelliktir) durmadan bu konuşmalar sırasında belleğine üşüşür; sözlerin kaynağı yine ya ansiklopedilerdir ya da Yunus'tan işittikleri.

Ayrıca söz konusu bu dış etkenler yanında Yusuf Aksu kimi zaman içinde Yunus'un kendi yerine düşündüğünü duyumsar. Kendi kişiliğinin biçimlenmesinde öteki oldukça belirleyicidir. Ötekinin bakışı, sözü, görüntüsüyle özdeşleşerek kendi bedensel bütünlüğünü kurmaya olanak sağlar. Bu aşama Freud yanında Lacan'ın sözünü ettiği *ayna* (-*görüntü*: "insanın kendini ona bir başkası tarafından yansıtılan imge sayesinde kurgulayabilmesi" (Budak 2005: 100) süreciyle örtüşür. "Freud aynada kendisine bakar ve küçük zavallı bir yaşlı adam görür (Unheimlich)". Ancak aşırımacı için ötekinin görüntüsüyle karşılaşmak kaygı verici bir durum olur. *Unheimlich* "ölümün kaygı veren habercisidir" (Schneider 1985: 184). Yusuf'un Yunus'la özdeşleşmesi ileri aşamalarda ürküntü verici bir düzeye varır. Freud, *kaygı verici tuhaflığın* (Unheimlich) kökeninin benzerin (Yunus) geri dönüşüne karşılık olduğunu söyler. Yunus'un gölgesi, görüntüsü duygu aktarımını serbest bırakarak temel bir kaygıya dönüştür, onun hep bastırmak zorunda kaldığı görüntüsü söz konusu derin iç sıkıntısını yaratır, bu sıkıntıdan kurtulmak son aşamada tek arzusudur, öyle ki ötekiyle tam bir özdeşleşme sürecine girmesi Yusuf'u çıldırının (kişinin içinde duyduğu bir eksiklik, örneğin bilgi ya da düşünce eksikliği olarak tanımlanır) eşiğine getirmiştir: "Yoksa deliriyor muyum?" (Yücel 2002: 78). Romanın sonunda Yusuf'un çıldırması bu kaygının somutlaştığı son aşamadır. "Unheimlich (ötekinin) düşünce(si)nin salt-egemenliğinden doğar." Her aşamada sözcüğün psikanalitik anlamıyla Yusuf negatif anlamda bir düşünce *aktarımına* (transfer) benzer bir süreci yaşar. Önce Refika hanımın ansiklopedi tutkusu onun aşırımacı kimliğinde belirleyici olmuştur; ardında bu kez bir baba durumuna getirdiği Yunus Aksu. Bu aktarımı derin bir etkilenme üzerinden yaşar: "O Yunus'un kuramının doğruluğundan bir an bile kuşku duymamıştı. Yunus yüzde yüz doğru söylüyor." "Aşırımacı (...) aktarım tutkusunun kurbanıdır: sanır ki asıl dili ve gerçeğin dilini elinde bulunduran odur." "Ötekinin dilinin egemenliğine boyun eğer" (2002: 46, 125 307). Ayna süreci bağlamında Yunus'un Yusuf üzerinde kurduğu *otorite* alıntılıdığımız tümceler aracılığıyla yeterince özetlenmektedir. Ötekinin kendi kimliğini belirlemesi o denli güçlüdür ki Yusuf Aksu'ya sonunda kimliğini yitirme, bir hiç kimse olma; ötekinin sözlerini yineleyen yalın bir isme indirgenmekten başka seçenek kalmamıştır (aslında Yunus'un derisi-

ne girerken gerçek adını da yitirmiştir, adı halen Yusuf tur ancak Yunus'un düşünceleri, tavırları, görüntüsüyle yaşar). Bu durumu Schneider aşırma hastalığının semptomlarından birisi olarak değerlendirir (1985: 185, 187). Yusuf'un kendisi düşünce üretmez, ötekinin düşüncelerini olduğu gibi yineler. *Olduğu gibi yineleme* aşırımacının bilinen temel bir edimidir. Jacques Lacan bu edimin nedenini, aşırma kaygısını çocuğun yaşadığı güç Oidipus karmaşasıyla ilişkilendirir; ona göre gerçek, yaratıcı, güçlü bir baba arayışı bu kaygıya neden olur (Schneider 1985: 282). *Baba arayışı* aşırımacının psikolojisinin temel görünümünden birisidir. Baba yokluğu yaşayan aşırımacı yazarların babayla sorunlu bir ilişkileri vardır. Kimi zaman bu yola başvuranlar babasız çocuklardır. Küçük yaşlarda babalarını yitirenlerdir: "Babam nasıl bir adamdı? (...) Bıyıkları var mıydı? (...) Doluştıkça, kapıldığı bulanık umudun etkisiyle olacak, anlatılmaz bir mutluluk, nereden geldiğini bilemediği bir egemenlik duygusuyla doluyordu içi" (Yücel 2002: 15-17). Çocuklar yitirilen köken sorununu derinden yaşarlar. Aşırımacı babayla tam bir özdeşlik gerçekleştirmediğinden onun kimi özelliklerini içselleştirir. Nevrozlu dıştan bir özelliği alır ve kendi iyisi yapar. Aşırma, simgesel olarak babadan (ayrıca anneden) bağın kopuk olmasıdır: "(...) her şeyini, babasını bile ondan (Yunus'tan) almıştı (...) annesi de, hep annesi gibi görünmüş olmasına karşın, kendi annesi olmayabilirdi. (...) Şimdi her şey kuşkuluydu" (2002: 505). Görünmek düzleminde yaşadığı gerilim bu türden tümcelerde bir kez daha açıklıkla görülmektedir.

Gerçeklik ya da doğruluk düzlemine ilişkin olan *olmak* ve *görünmek* gibi iki karşıt durum üzerinden bakılarak Yusuf'un gerçekte göze çarpan birkaç özelliğini aşırımacı kimliğinden ayırabilmekteyiz. Bu düzlem Yusuf'un bir durumdan (kendi asıl gerçekliği) başka bir duruma geçişini (aşırımacı) özetlemektedir. Söz konusu iki durum arasındaki geçiş bir dönüşüm işlemiyle gerçekleşmektedir. Aşırımacı kimliğine dönüşüm, değindiğimiz gibi, önce adsal, ardından bir adil dönüşümü ve eğretisel olarak bedensel bir dönüşüm biçiminde gerçekleşmektedir. *Olmak* düzleminde, Yusuf Aksu'nun hemen göze çarpan birkaç özelliği onu vasatın ötesinde birisi olarak görmemize engel olmaktadır: çevresine kapalıdır, en ünlü şairlerin, yazarların adlarından haberi yoktur, dikkat çeken tek özelliği güçlü bir belleğe sahip olmasıdır, bu yetisini de oldukça iyi kullanır; konuşurken ya bir televizyon programında aklında kalan tümceleri, kitaplardan ya da ansiklopedilerden edindiği bilgileri olduğu gibi yineler: aşırımacı "ben kitaplardan yapılmışım" diyendir (Schneider 1985: 121). Yusuf Aksu neden kitaplara düşkündür? Çünkü okuma bir tür *aktarımdır*. Ötekini değil kendini keşfetmek, kendi olmak, kendi asıl benini, kendi içsel kitabını ortaya çı-

karmak adına gerçekleştirilen bir edimdir. Proust için kitap bir tür ruhsal tedavi rolü oynar. Okumanın da benzer bir işlevi vardır. Unutulan sözcükleri, anıları, bir ismi yeniden bulmaya olanak sağlar, her şeyden önemlisi düşünme ve yaratma gücü verir: “Okur ha okur, sonra tutar, gâvurlardan gâvur denizlerinin durumunu dinler” (Yücel 2002: 109). Ancak aşırımacı konumunda dürtü ona dışarıdan, ötekinden gelir, gelmelidir. O olmadan aşırımacının yaratıcı yetisi (?) harekete geçmez. Okurken ötekini değil kendini keşfeder (Proust’a göre edebiyat kendi içindeki kitabı yazmaktır). Okumak yazmakla ilişkilidir. Yazma ediminin altında üç unsur bulunur: iç kitap (kişinin kendi içindeki kitap ya da iç dünyası), okunan kitaplar, yazılmış kitap. Yazar bunları iç içe sokmaktan geri durmaz. Ancak, aşırımacı okunmuş kitapla yazılmış kitabı birbirine karıştırır. İç kitaptan ise bu yola başvurduğu için uzaklaşır. Aşırımacı için kitap dışarıydı, önceden yazılmış olandır. Aşırma, *sapkın* bir edimdir: önceden var olan, önceden yazılmış olan simgesel unsurları düşsel bir doyum amacıyla kullandığı için sapkındır. Aşırma öyleyse değişik konfigürasyonlar ve yapılarda ortaya çıkan bir semptom, sendromdur: *sapkınlık* yanında (perversion) ve nevroz ya da psikoz. Perversion’da iç kitap yadsınır. Ötekinin sözcükleri ve yazılmış kitaplar birer *fetiş* durumuna getirilirler. Ötekilerin kitabı ezicidir. Okuma bu durumda aşırı bir kütüphane düşkünlüğüyle yan yana konumlanır. Yusuf, Dostoyevski’nin bu kadar kitabı nasıl yazdığını düşünerek hayranlığını gizleyemez. Kitapları, ansiklopedileri fetişleştirir. Aşırımacı kimi zaman bir put düşkünlüğü kimliğindedir. Aşırıldığı metne dokunmaz, üzerinde en küçük bir oynama bile yapmaz, olduğu gibi aktarır; yanlış yapmaktan, metne zarar vermekten kaçınır. Yusuf Aksu’nun Yunus’un hayranlık uyandıran cümlelerini değiştirmeden yinelemeye özen gösterme çabası böylelikle açıklanır: “Yusuf Aksu birdenbire Yunus’un eski bir sözünü anımsadı, gülümsemeye başladı. (...) “Gerçek, çoğu zaman, yalanın son dönüşümü, yani kuruyup donmuş biçimidir.” Ortak bir hayranlık çığılığı koptu o zaman (...)” (2002: 269).

Nevrozda içindeki kitaba girilmez. Aşırımacı şu ya da bu sözdizimsel biçimi alır, yazarın ayırıcı özelliklerini özetleyerek aktarır. Transferde olduğu gibi, okuma bir özdeşleşmeden yola çıkarak işler. Bir şey ancak başkasınca dile getirildiğinde güzeldir (bunun farkına varmamıştı tarzı kullanımlar böyledir...), bunu da çoğu zaman bir *gönderme* işlemiyle gerçekleştirir. Aşırımacı aşırı bir yazma arzusu duyar, bu nedenle bir metinden ötekine geçer. Hiçbirisini tam olarak okuyup bitirmez, göz gezdirir: “(...) yaşamında okuduğu bu ikinci roman bayağı sarmaya başlıyordu onu” (Yücel 2002: 530). Schneider’in bir benzetmesini yinelersek; aşırımacı bir kitap yiyicisi; bir tür yamyamdır; eline aldığı kitabı parçalar, yutar: “Önce Britannica’dan Dos-

toyevski maddesini okudu (...) Dostoyevski'nin yaşam öyküsünü ıçer gibi okudu, bitirince, doymamış gibi, istemeye istemeye başını kaldırdı" (Yücel 2002: 529).

Özdeşleşmede başkasının dilinde, kaleminde bize derin, doğru görünen düşüncelerin, tümcelerin aslında kendimizin formülleştirmedeği düşünceler olduğu, dışarıdan, başka birisinden yapılan alıntıyla yeniden gündeme geldikleri bildirilir. Özdeşleşme süreciyle ilintili olarak model alınan, usta olarak görülen ötekinin düşünceleri yağmalanır. Kitaplar, ansiklopediler yanında Yunus, Yusuf için tek olası 'usta', vazgeçilmez bir 'model' konumundadır. Öyle ki Yusuf'un kullandığı dilin sözcükleri Yunus'un sözcükleriyle sınırlıdır; çoğu zaman da önceden var olan, başka yerde yazılmış ve kullanılmış olan sözcükler, tümceler onun için tek dayanak olurlar: "Aşırımacı ve etkilenen kişi dilin sonsuz alanını birkaç isme (birkaç usta ve modele) ve özellikle önceden var olan sözcüklere, tümcelere, paragraflara indirger" (Schneider 1985: 119). Yusuf, tüm bu süreçlerin sonunda ülkenin en önemli dilbilimcisi olarak ün salar, oysa aşırımacı ününü ötekine, ikizine borçludur (bu nedenle tüm yaşamı görünmek/olmamak (yalan) düzleminde tanımlanır): "Yusuf Aksu'nun bir açıdan olağandışı, bir açıdan fazlasıyla durağan serüvenini yakından izlemiş olanlar arasında, ününü hak ettiğini söyleyenler çoğunluktadır, hiç hak etmediğini söyleyenler üç beş kişiyi geçmez" (2002: 11). Her aşırımacının olduğu gibi Yusuf Aksu'nun da yeni kimliğiyle (aşırımacı) elde ettiği ün sahte ve geçicidir, daha çok bir rastlantıya bağlıdır: "Yusuf Aksu gibi bir düşünce adamının ününün rastlantıdan başka bir açıklaması" bulunmamaktadır. Yusuf Aksu'nun kendi düşünsel çabasının sonucu olabilecek bir yapıt üretmekte zorlanması, bu girişiminde başarısız olması rastlantının düşünsel anlamda üretkenlikle pek örtüşmediğini, elde edilen ünün geçici, "umulmadık" olduğunu yeterince kanıtlamaktadır: "Yusuf Aksu adını ilk kez Uluslararası Dilbilim Günleri'ndeki umulmadık çıkışıyla duyurdu." (2002: 11). "Köşe yazılarında uzun süre boy gösteren" Yusuf Aksu'ya Bayram Beyaz şunları söyler: "Tüm bilim dünyası biliyor ki siz büyük bir dilcisiniz" (2002: 110).

Bununla birlikte her aşırımacı için olduğu gibi Yusuf Aksu için de *görünmek/olmamak* düzlemi acılı, kaygı verici bir süreç olmuştur. Çünkü söze başlayamama kaygısından kurtulmak için hep yeniden başlaması, yapıtlar üretmesi varlığının zorunlu bir koşuludur. Aşırımacının amacı "başlamama kaygısından kaçıp kurtulmaktır" (Schneider 1985: 119). Bu kaygıyı derinden duyan Yusuf Aksu *Evensel Dilbilim*'i yazmayı kendine bir görev edinir. Akılda kalmasının, edindiği sahte ünü sürdürmenin tek yolu budur. Kendisinden beklenen çalışmayı gerçekleştiremez, böyle bir tasarı Yunus'a

ait olduğundan *Evrensel Dilbilimi* bir türlü yazamaz. Ünlü bir dilbilimci kimliğiyle *Uluslararası Dilbilim Günleri*'ndeki konuşmasında söyledikleri Yunus'tan ezberlediği birkaç cümleden öteye geçmez. Konuşma metninde ise hiçbir şey yazılı değildir. Aşırmanın aslında utanç verici olduğunun ayırımına varır: "Yunus'un düşüncelerine her zaman gönülden katılmıştı, ama onun görüşlerini kendi görüşleriymiş gibi anlattığı her seferde bile bile yalan söylediğini düşünüyor, genellikle bundan utanç duyuyordu" (2002: 168). Bir *suçluluk duygusu* itkisiyle, aşırmanın korkunç bir hastalık olduğunu kabullenir: "(...) yalanın kökenine gitmiyor, insanların bu korkunç hastalığının şöyle doyurucu bir çözümlemesine girişmiyordu" (2002: 304). Aşırmanın, yalanın, bu korkunç hastalığın nedeni ötekinin yetilerine, becerilerine sahip olmamaktır. Yusuf Aksu'nun, kendisini Yunus Aksu zanneden eski bir sınıf arkadaşı ona şunları söyler: "*Bir de salak arkadaşın vardı (...) sen ne dersen onu yinelerdi. Çok da benzerdi sana.*" Yusuf Aksu titremeye başladı. "*Sen her şeyi birbirine karıştırıyorsun, diye kekeledi. "Yunus daha okulu bitirmeden öldü, bilmiyor musun?" "Gene numaraya başlama dostum, ölen sen değildin, o salak arkadaşındı"* (2002: 496). Bir aşırımacı kimliğiyle Yusuf'un yeteneksizliğini eski bir sınıf arkadaşı argo bir anlatımla (*salak*) bu biçimde özetler. Aşırımacının bilinen bir diğer özelliğini bu kez onun ağzından duyarız (*yinelemek*). Özdeşleşme sürecine ilişkin bir saptamayı (*benzemek*) anımsatan da odur. Yazar bu aşamada *ölmek* sözcüğünü asıl anlamı dışında, ötekinden aşırma yapanın düşünsel olarak ölü bir kişi olduğu anlamında kullanır: "Belki de aşırmanın temelinde ölüm vardır, aşırılan, ölüme gönderilen yazar yanında aşırımacı da ölür; aynı zamanda, daha gizli bir biçimde, aşırımacı için ölüm, kendi özel psikik uzamında yok eder" (Schneider 1985: 302). Aşırmanın kaygı verici bir yol olduğu bu noktada bir kez daha anlaşılır (*titremek*). Alıntılanan tümcede bir aşırımacının *görünmek/olmamak* (yalan) düzleminde oldukça kaygan, sıkıntı verici bir durumda olduğu bir çırpıda böylelikle özetlenir.

Aşırımacının asıl kimliğine ilişkin bilgilere gerçek bilimsel, kültürel tartışma ortamlarında ulaşılır. Yusuf Aksu'nun ötekinin sözlerini yineleyici, bir başka deyişle aşırımacı özelliği, yetersizliği önce Bayram Beyaz'la konuşması sırasında ortaya çıkar: "Çift eklemlemişim! Beş eklemlemim, on eklemlemim olsa ne yazar ki! Evet, ne yazar? Yunus olsaydı..." Birden durdu, "Evet, ne yazar? diye yineledi. "Hangi Yunus, hocam?" (2002: 173-174). Alaycı bir tutumla, bilinçaltındaki gizli *arzusunu* bu yolla dışlaştırır. Aşırımacı, bilgiyi içselleştiremediğinden bildiklerini aklın süzgecinden geçirecek, sağlam bir yapıya oturtamaz; çünkü tüm bildikleri dışarıya, ötekine bağlıdır. Yusuf Aksu'nun söylediklerinin anlaşılmasında, Bayram Beyaz'ın onun değişik zamanlarda söyledikleri arasında bağ kuramaması bir düşün-

ce eksikliğiyle (şizofrenler konusunda bir düşünce yoksulluğundan/yoksunluğundan söz edilir) ilintilidir. Bu nedenle aşırımacı için dilin sonsuz alanı birkaç isme, birkaç modele indirgenir. Önceden söylenmiş sözcükleri, tümceleri, paragrafları ezberden yineleyen aşırımacının amacı başlayamama, başlayınca da sözü tamamlayamama kaygısından kendisini kurtarmaktır. Bu yönüyle aşırımacının devinisi çocuğun devinisine benzer; çocuk nesnelere ya da sözcükleri hangi ucundan yakalayacağını bilemediğinden bir anneye gereksinim duyar, çocuğun algısına ve düşüncelerine yön veren odur; o olmadan düşüncelerini belli bir yapıya oturtamaz. Her sorunun yanıtını ansiklopedilerde bulabileceğini oğluna öğütleyen annenin romandaki temel işlevi budur.

Aşırımacı, acelesi olandır. Zamanla ilişkisi sorunludur. Okuma güçlüğü yaşar. Okumaları yüzeyseldir. Çok okur, ancak, kötü okur. Yüzeysel de olsa çok şey bilir ve bildiklerini unutmaz. Güçlü bir belleği vardır ancak yeterli bir düşünme yetisine sahip değildir. Okur gibi görünmesine karşın içindeki kitabı bir türlü dışarı çıkarıp ona somutluk kazandıramaz. Aşırımacı kararsızdır, belleği kararsızlıkla işler: Aşırımacı “tüm yaşamının alıntılarıyla örülü olduğu sanısına kapılır.”: “kendi kendinize yaşamınızın bir başkasınca söylenen uzun bir tümce, (...) yazarını ve biçimini, söyleyenini bilmediğiniz bir metne sokulan bir alıntı olup olmadığını sorarak iç sıkıntısı duyduğunuz olmadı mı?” diye sorar M. Schneider (1985: 120). Aşırımacı, söyleyecek bir şeyi olmayan kişidir. Ötekinin görüntüsünün baskı altına aldığı ve yok ettiği kişidir. Yazmayı denediği anlarda eliyle sayfa arasına hep başkasının kitabı girer, ötekinin *gölgesinin* (istenilmeyen, kabul görmeyen tüm kişisel özellikler gölge kompleksine dâhil olmaktadır) baskın çıkması düşüncenin ölümüne tanıklık eder. Bayram Beyaz'ın Yusuf'un en sıradan konularda bile “Ansiklopediye bir bakalım” sözlerini şaşkınlıkla karşılamasının nedeni budur. Aşırımacının sessizliği (Yusuf Aksu genellikle yalnız ve sessiz bir ortamda yaşar) yaptığı okumanın gürültüsüyle karışır, böylelikle hem varlığını belli etme isteğini ele verir hem de ötekinin sözünü duyurur: “kapı çalındığında ansiklopedi karıştırmakta olduğunu, izin verilirse başladığı satırları bitirmek istediğini söyledi, yanıt bile beklemeden, kocaman bir ansiklopedi cildinin karşısına oturup okumaya başladı. Bir yandan dudaklarını kıpırdatarak okuyor, bir yandan da elinde bir kurşunkalem bir kâğıda bir şeyler çiziktiriyor ya da çiziktirir gibi yapıyordu.” “Satır aralarına bir şeyler yazıyormuş gibi okur.” (2002: 119, 122). Aşırımacının yaşamının özeti son tümcede belirginlik kazanır: “çiziktirir gibi yapmak”.

Sözcükler ve kitaplar aşırımacının saplantısıdır, bu saplantı o denli güçlüdür ki onu tüketirler. “Ne okuyorsunuz hocam? diye sordu. Yusuf Aksu aynı soru karşısında Hamlet’in Polonius’a verdiği yanıtla yanıtladı onu: “Sözcükler, sözcükler, sözcükler...” (2002: 119). Yusuf Aksu bu kez kaynağını bilmediği bir alıntı üzerinden konuşur. Öteki gibi, öteki üzerine, öteki ile yazar, ancak tüm yazabildiklerini, kendi yüzeysel bilgilerini durmadan, her fırsatta ötekinin bilgilerine karıştırır. Aşırımacı, yetişkin bir yazarın bir kenara attığı eski bir imgeyi, bir görüşü, düşünceyi, kuramı, gözden düşmüş nesneyi alıp onu değerli bir nesne gibi benimseyen, bu nesnenin parçalarının çok önemli bir kitabın parçaları olduğunu sanan, böylelikle onları sözcüğü sözcüğüne, satır satır yeniden kendi iyesine geçirir. Aşırımacı işi olmayan, çalışması olmayan, ‘aylak’ kişidir. “Aşırımacıda bir şeyler eksiktir. İşsiz bir yazardır, yapıtı olmayan bir yazardır, aylak bir yazardır” (Schneider: 123). Yusuf Aksu’nun bilinen bir işi yoktur. Enis Bey’den kalan mirası tüketir, sahip olduğu gayrimenkullerin kiralalarıyla yaşar. Oturduğu kenti bile tanımaz.

Aşırımacının portresinde en fazla göze çarpan yan yeteneksizliktir; bununla birlikte bir başka açıdan aşırımacı çevresinde geçici olarak etki yaratabilendir. Yusuf Aksu, Bayram Beyaz ve Maçka toplantılarına katılanlar üzerinde bu etkiyi zaman zaman yaratabilmektedir. “Bayram Beyaz, dinlediklerinden fazla bir şey anlamamış olmasına karşın, coşku verici bir olayla karşılaşmış gibi yüreği hızlı hızlı çarpıyordu: Parmenides’in, Herakleitos’un adını anımsar gibiydi, ama Zenon’u da, Leukippos’u da ilk kez işitiyordu, “Bu uçsuz bucaksız bilgi, bu kıvrak düşünce! Olur şey değil, diye geçirdi içinden. (...) en sonunda gerçek ustasını bulduğundan (...) kuşku kalmamıştı” (2002: 122). Aşırımacı yazarken metnine, konuşurken sözlerine hep aşırılan kişinin metninden kesitleri ya da onun sözlerini karıştırır; görülür metnin içerisinde ötekinden kaynağını alan gizli bir metnin ya da sözün izlerine her zaman rastlanır. Bu romanda en sıklıkla rastladığımız bir durumdur: “Bir okuduğunu bir daha okumamak istiyorsan, çizeceksin; ama kafana da yazacaksın!” deyişi bugünmüş gibi gözlerinin önündeydi.” (2002: 151). Aşırımacı, sözlerine alışılmışın ötesinde çok fazla imge, sözcük, isim; bir tür “kısır ama etken mani düzeyinde aşırı-yaratıcılık katar” (Schneider 1985: 123). Bayram Beyaz’ın Yusuf Aksu’nun sözleri karşısında büyülenmesinin nedeni böylelikle açıklanır. Algılama, yargılama, düşünme güçlüğü çeken psikotik vakalarda rastlandığı gibi aşırımacı üretme, yazma, düşünme güçlüğü çeken, ancak bu durumdan rahatsızlık duyardır: “Evrensel dilbilim’in parçaları, içeriklerine göre değil de ilk harflerine göre dağılmış ansiklopedi maddeleri gibi, bir türlü birbirine bağlanmıyordu.” “O gittikten sonra, oturup görüşlerini kâğıda dökmeyi denedi, bu amaçla

bir sürü ansiklopedi karıştırdı (...) tek satır yazamadı” (2002: 225, 80). Aşırımacıda eksik olan olmayanı yeniden kurgulama beceriksizliğidir. Düşünce üretme sıkıntısı yaşadığından, var olabilmek için kendisine kalan tek yol ötekinin yapıtıdır. Aşırımacı kendi adını ötekinin yerine koyarak “ötekinin metnini kendi metniymiş gibi” formülüne indirger. Ötekinin adının yerine kendi adını koyarken ötekinin metnine de kendi adını yazmış olur, her iki durumda da kendini yok eder: “kendisi de boş gömlekler ve eldivenler gibi eğreti ve süreksizdi” (2002: 548). Romanda anlatıcının bir aşırımacı olarak Yusuf Aksu konusundaki bu benzetme, *olmama/görünmemek* karşıtlığını iyi özetler.

Bayram Beyaz'ın da katıldığı Maçka akşamları toplantıları, Yusuf Aksu'nun gizlediği öteki yüzün kısa sürede açığa çıktığı anlar olur. Başlangıçta aşırımacı bildik yöntemlere başvurur, sorulan sorulara yanıt aradığı ve oldukça sıkıntı yaşadığı anlarda Yunus'tan aklında kalan cümleleri yineler: “Yusuf Aksu birdenbire Yunus'un eski bir sözünü anımsadı (...). Gerçek, çoğu zaman, yalanın son dönüşümü, yani kuruyup donmuş biçimidir” (2002: 269). Sözlerindeki anlaşılmazlık, düşüncelerini (?) açıklıkla anlata-mamak aşırımacının bilinen bir özelliğidir. Toplantıya katılanlar bu son cümledeki gibi Yusuf'un ne söylemek istediğini pek kavrayamazlar. “Kendisine bir şey sorulunca, dünyanın en doğal sözünü söyler gibi, “Bilmiyorum”, “Hiç duymadım”, “Okumadım” türünden yanıtlar” verir, “Bakmak gerek” deyip ansiklopedi karıştırmaya” girişir (Yücel, 2002: 169). Aşırımacının konuşmalarında *tutarsızlık* belirgin olarak göze çarpar: Bayram Beyaz, Yusuf Aksu'dan dil konusunda dinledikleriyle daha önce deftere geçirdikleri arasında bir bağıntı kuramamaktadır; “Bu işte bir terslik var” demekten kendisini alamaz. Kimi zaman Yusuf Aksu yalanına bilimsel bir gerekçe aramaktan da geri durmaz. Rousseau'nun bir yapıtından (Rêveries) yalan izleğine ilişkin bir bölümünü bu amaçla gözden geçirir: Jean-Jacques Rousseau', bir felsefe kitabında, “yalanının ortaya çıkarmak zorunda bulunduğumuz bir gerçeği gizlemek olduğunu okumuştum” (2002: 308); (bu yapıtında Rousseau yalanının yararlı olduğunu savunmaktadır). Gerçek bilimsel bir söylemin parodik bir simgesi konumunda olan Maçka Akşamları toplantılarında her aşırımacı gibi Yusuf Aksu da sürekli bir *kaygı* durumu, bir *kimlik bunalımı* yaşar. Bir aşırımacı kimliğiyle duyduğu iç sıkıntısı son aşamada kimliğini yitimine, kimliksizleşmeye varır: “Kimim ben?” diye sorar. “Benim sonum geldi” (2002: 523-524). Aşırma kişiliksizleşmek, kimliksizleşmektir. Ben, ötekinin seninde eridiğinde *kişiliksizleşme* sürecine girer. İnsanların şu korkunç hastalığı dediği şeyden kendini kurtarmak usuna gelir: “Yaptığının bir başka yönü daha geldi usuna: Bu işin içinde bir yalan, başkasının sözünü kendi sözü gibi göstererek başkalarını aldat-

maya yönelik bir yalan bulunduğu.” Yalanını açığa vurur: “Bunca zaman, istemeden, kendimi de, sizleri de aldattım” (2002: 493). Yunus sadece dilbilim konusundaki kuramının değil, tüm yaşamının bir yalan olduğunu düşünmeye başlar. Sonunda Beşinci Murat’a artık çekinmeden gizini söyler: “Benimki bir çocukluk düşüydü yalnızca, bir arkadaşımın birlikte kurduğum bir düş, daha doğrusu benim değil, arkadaşımın çocukluk düşüydü.”; “Gerçek adını bile bilmediği bu genç adama yıllar yılı hiç kimseye vermediği bir gizi verdiğini ayımsayarak şaşırıldı” (2002: 516). Yusuf Aksu’nun kuramı yanında kimliği de kuşkuludur. O, kimliğinin de bir çalıntı olduğunu düşünür: “Benim yalnız kuramım değil, kimliğim de kuşkulu, daha doğrusu, çalıntı.”; “Evet, böyle, çalıntı...” (2002: 520).

Gerçek bir yazar olabilmek için kendi içine yerleşerek bir ben durumuna gelen seni öldürmek gerekir, kişi ancak o zaman ancak kendi gerçek kimliğine dönebilecek, içerisine düştüğü *şizofrenik* (kimliğin parçalanmasından başka *düşünce çalma* şizofreninin bir semptomu olarak görülür) durumdan ve sürdürdüğü *çift-kişilikli* yaşantısından kurtulabilecek, alıntıları gizlilik değerini yitirebilecek, benliğini saran özdeşleşmelerden arınabilecektir. Yusuf Aksu’nun aşırımcı kimliğiyle yaşadığı suçluluk duygusu, öteki benden kurtulma isteği, kimliksizleşerek ben olamama vd. etkenlere bağlı olarak çıldırma aşamasına gelerek intihar etmesi ötekinden kurtulma isteğini açıklıkla ortaya koyar.

Görünmek/olmamak arasındaki ikilemi en acı bir biçimde duyumsayan Yusuf’un romanın sonunda çıldırması bu çelişkili, yalan üzerine kurulu yaşamının vardığı son ve dramatik aşamayı açıkça belli eder. Aynı çatışmaya Stephan King’in öyküsünde de rastlarız. King’in öyküsünde Morton (adında ölüm düşüncesi gizlidir, yazar aşırımcıyı baştan mahkûm eder) Yusuf’unkiyle aynı çelişkiyi yaşar. Bu öyküyle King, bir yazarın kendisini aşırma yapmakla suçlamanın, kendi yeteneği konusunda kafasında yarattığı kuşkunun onu yıkıma götürdüğünü anlatır. T. Yücel’in romanında Yusuf Aksu’yu çıldırma süreci King’in öyküsündeki sürece oldukça benzer. Ötekine yaslanmanın tek düşünme biçimi olması kişiyi her iki öyküde de yıkıma sürükler. Ötekine yaslanmak onulmaz bir hastalık durumuna geldiğinde ise düşünsel ve fiziksel yok oluş kaçınılmazdır. Schneider’in ileri sürdüğü gibi, aşırımcı sözcükleri uç uca ekleyemediğinde bir anneye gereksinim duyan kişidir: “sözcükleri ya da nesnelere hangi uçtan tutacağını bilemeyen çocuk algısına ve düşüncesine bir çerçeve çizecek olan bir anneye gereksinim duyar” (Schneider 1985: 120). Yusuf Aksu’nun tekdüze yaşamında en belirgin tutkusunun ansiklopediler olduğunu biliyoruz. Ona ansiklopedi sevgisini aşılayan annesi Refika öğretmen-

dir. Oğlunun sorularının tüm yanıtlarını ansiklopedilerde bulabileceğini söyleyen yine odur. Bu bağlamda, romanın hemen başında, La Bruyère'in "her şey söylenmiştir" görüşünü T. Yücel kapalı bir dille yineler: "Her şey şu ya da bu ansiklopedide yazılıyken, yazılmışı yinelemeyi bir savurganlık olarak görmekteydi. (...) " "Dünyadaki kitapları okumakla bitiremezsin, hiç kimse bitiremez! (...) dünyanın tüm bilgilerini ansiklopedilerde bulabilirsin!" (2002: 14). Bu bakımdan Yusuf Aksu, Pascal Bruckner'in *Güzellik Hırsızları* adlı romanının kahramanı, yine bir aşırımacı kimliğiyle karşımıza çıkan Benjamin Tholon ile benzer bir konuma gelir. B. Tholon'un kitaplara olan düşkünlüğü Yusuf Aksu'nun ansiklopedilere olan düşkünlüğüne benzer: hepsi de hazır bilgiler sunan kaynaklardır. B. Tholon bununla da kalmaz, kitapları insanlara yeğlediğini açıkça dile getirir. Yusuf'un da ansiklopedilere ilgisi bir tutku düzeyindedir. B. Tholon, kuramsal düzlemde kitaplar konusunda yapılan klasik ve modern tanımlamalara bağlı kalır. "Kitaplar önceden yazılmıştır." (Bruckner 1999: 37). Bu tümce La Bruyère'in "Her şey önceden söylenmiştir" tümcesine örtük bir göndermedir. Yusuf Aksu için sorulabilecek tüm soruların yanıtları ansiklopedilerde bulunduğu göre "her şey söylenmiştir" (Aktulum 1999: 18) görüşü onun için de geçerlilik kazanır. B. Tholon'un Yusuf Aksu'yla örtüşen bir başka özelliği daha bulunmaktadır: yetenekli yazarların yapıtları karşısında kendini küçülmüş hisseder. O da ün peşindedir, ancak "ne söyleyecek bir şeyi ne yeteneği vardır." (Bruckner 1999: 38). Yusuf Aksu aynı yeteneksizliğin sıkıntısını derinden yaşar, olağanüstü bir belleğe, ezber yeteneğine sahip olsa da bu özellikleri onun dilbilim tasarısını kâğıda dökmesine yeterli gelmemektedir. Belleğinin güçlü olmasına karşın düşünceden yoksun olması aşırımacının bilinen tanımına uygun düşmektedir: "Aşırımacı her şeyi öğrenmiş ve hiçbir şey unutmamıştır. Oldukça güçlü bir belleği vardır ama yeterince düşüncesi yoktur" diye yazar M. Schneider. B. Tholon "yalanlarına" bir yazardan bir başkasından aldığı bir "iltifat"ı, bir "özlü söz"ü; Baudelaire'den bir dizeyi ya da Proust'un bir tümcesini karıştırmakta bir sakınca görmez. O da çevresinde o denli ünlenir ki bir yayınevi sahibi ona "*Victor Hugo'nun sahtesini yazmayı*" bile önerir. Yusuf Aksu, Yunus Aksu'dan işittiği cümleleri hemen her fırsatta, çağrıldığı bilimsel toplantılarda ya da ortamlarda olduğu gibi yineleyerek elde ettiği ülkenin en ünlü dilbilimcisi unvanıyla iltifat görür. Benjamin gibi Yusuf Aksu da *görünmek/olmamak* düzlemine benzer güdülerle geçmişlerdir, aşırımacının bildik durumu Yücel'in romanında olduğu kadar diğer romanlarda da benzer durumlar içerisinde gerçekleşir.

Dostoyevski'nin *Budala*'sı Yusuf Aksu'nun hayatında okuduğu ikinci kitaptır. Aşırımacı kimliğine aykırı olarak, ilk kez bu kitabın kimi bölümleri

konusunda *düşünür, merak eder*. Dostoyevski'nin söyleminin uzantılarını "algılar". Bu kitapta bulunduğu bir cümleden bu nedenle etkilenir: "Ona öyle geliyordu ki bu beş dakikada öyle çok yaşam yaşayacaktı ki..." (Yücel 2002: 533). Aşırımacı kimliğinden ilk kez bu anlarda kurtulur, tümüyle kendisine ait zaman (akıl yürütme zamanı) bu beş dakikaya sığdırılır: "Bu cümle onu büyüler, ilk kez ben olma, ben'e dönüşmenin coşkusunu duyar. Ve asıl gerçeğe dönülmesini salık verir: "İnsanlar yalansız yaşamalıydı, ama benim bu konuda konuşmaya hakkım yok." Bununla birlikte *olmak* ve *görünmek* arasındaki çelişkiyi, çatışmayı her koşulda duyumsar. Aşırımacı melankolik bir oyuncudur: "(...) Binlerce kitabın ortasında, bir suçlu gibi, öylece dikilip durdu bir süre: "ne kadar da yazmışlar." (...) "Ben hasta bir adamım... Kötü bir adamım. Hiçbir çekici yanıam yok." (2002: 523). "Aşırma bir hastalıktır." diye yazar Schneider (1985: 124). Belleğin yitirilmesi, benliğin parçalanmasıdır. Ayrıca istemli bir seçim olduğu için bir ahlak hastalığıdır, suçluluk duygusunun derinden yaşandığı bir edimdir, sonu önce kimliğin yitimine, parçalanmasına, en son aşamada da çıldırıya varır. "Yusuf Aksu suçlanan doğrudan doğruya kendisiymiş gibi kızardı" (2002: 315). Romanda aşırımacı bu özellikleriyle bir sorgulama nesnesi durumuna gelir.

Sonuç olarak; aşırma izleği üzerinden gidildiğinde aşırımacılık, ya da onunla eşanlamda bulunan yalan izleği yalnızca özel bir duruma gönderme yapmaz, günümüzün genel bir sorununa gönderir. Şu tümcede romanın bu çerçevede anlamı belirir: "İnsan ekonomik hayvandır" (2002: 519). Her şeyin alınıp satıldığı günümüz koşullarında hızlı üretmek, ürettiğini 'satmak' zorunlu bir toplumsal koşul durumuna gelmiştir. Aşırımacının bu nedenle acelesi vardır. "Aşırımacı ayrıca zamanla ilişkisinden sıkıntı duyar" diye yazar Schneider (1985: 120). Akılda kalmak için yeni şeyler üretmek, ürettiklerini piyasaya sürmek zorundadır. Aceleci aşırımacı için olası kaynaklar hazır bilgiler sunan başvuru kitapları (romanda ansiklopediler), gerçek yazarların (Schneider aşırımacıdan taklitçi yazar olarak da söz eder (1985: 119) çalışmaları ya da, günümüzde, artık WEB ortamıdır. Aşırımacı gibi onun karşı karşıya geldiği insanların da acelesi vardır. "Saussure'ün kuramını bilmek ya da bilmemek umurlarında olmadığı gibi sizin kuramınızı bilmek ya da bilmemek de umurlarında değildi" (2002: 518). Bu saptamanın hemen ardından şunu okuruz: "Dünya bilgisizlik üzerine kurulmuş." WEB üzerinde her türden hazır bilgi (WEB de bir tür sınırsız ansiklopedi imgesi sunar) bulunduğu göre, çabalayarak yenisini edinmek zaman kaybı olarak algılanmaktadır. WEB ortamı aşırmanın önünü alabildiğine aralamış hatta aşırma hakkı konuma bile getirmiştir.

İnternetin sunduğu olanaklar yaşamımızı bir “alıntılar ağı” üzerine oturtmaktadır. Yaşamımız artık bir tür metinlerarası yaşam biçimine bürünmüştür. Her türden bilgiye çok kısa bir sürede ulaşılabildiğine göre özgün yapıtlardan, yetke sahibi yazarlardan, ‘yenilikten’ söz etmek güçleşmektedir. Başta internet aracılığıyla olmak üzere bilginin hızla aktığı, bilginin sınır tanımadığı günümüzde, postmodern olarak adlandırılan kuramcılarının, düşünürlerin, yazarların kaleminde ‘özgünlük’ kavramı bu nedenle tartışmalı bir kavram durumuna gelmiştir. *Olmak* düzleminden *görünmek* düzlemine geçiş internet çağında yalnızca Yusuf Aksu’nun sorunu değil hepimizin ortak sorunudur. Araştırmak yerine hazır bilgi peşinde koşan, okumayan, kes yapıştır mantığıyla eğitilen insanlarımız da yeni koşullarda birer aşırımacı konumuna getirilmiştir. Tahsin Yücel, önce aşırımacılık izleği üzerinden aşırımacının bilinen, gerçek kimliğine ilişkin tanımlamalar yapıp onun psikolojik anlamda durumunu irdelerken, aynı zamanda bir göstergebilimci ve dilbilimci kimliğine uygun olarak romanındaki yapıyı Greimas’ın göstergebilimsel dörtgen modeline uygun bir biçimde tasarlar. Gerçek yaşamda sıklıkla karşılaştığımız kavram çiftlerini günümüz insanının yeni yaşam koşullarını simgesel bir dille kendince yorumlamak adına kullanır.

Kaynaklar

- Aktulum, Kubilay (1999). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Öteki Yay.
- _____, (2011). *Metinlerarasılık/Göstergelerarasılık*. Ankara: Kanguru Yay.
- Bayard, Pierre (2009). *le Plagiat par anticipation*. Paris: les Editions de Minuit.
- Fiechter, Jean-Jacques (1993). *Tiré à Part*. Paris: Denoël.
- Benveniste, Emile (1995). *Genel Dilbilim Sorunları*. Çev. Erdim Öztokat. İstanbul: YKY.
- Borges, Jorge Luis (2010). *Ficciones, Hayaller ve Hikâyeler*. Çev. Fatih Özgüven-Tomris Uyar. İstanbul: İletişim Yay.
- Bruckner, Pascal (1999). *les Voleurs de la Beauté*. Paris: Poche. (Türkçesi, *Güzellik Hırsızları*. 2004. Çev. Mustafa Balel. İstanbul: Ayrıntı Yay.)
- Budak, Selçuk (2005). *Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: Bilim ve Sanat Yay.
- Chessex, Jacques (1998). *l'Imitation*. Paris: Grasset et Fasquelle.
- Compagnon, Antoine (1979). *la Seconde Main, ou le travail de la citation*. Paris: Seuil.

- Gariper, Cafer ve Yasemin Küçükçoşkun (2009). *Yakup Kadri'nin Nur Baba Romanına Psikanalitik Bir Yaklaşım*. İstanbul: Akademi Kitaplar.
- Günay, Doğan (2002). *Göstergebilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual Yay.
- King, Stephen (1991). *Minuit 2*. Paris: Ablin Michel.
- Maurel-Indart, Hélène (2007). *Plagiats, les coulisses de l'écriture*. Paris: Editions de la Différence.
- Richter, Jean-Paul (1967). *la Vie de Fibel*. Paris: Union Générale d'éditions.
- Pétrarque (1983). *Canzoniere*. Paris: Gallimard.
- Schneider, Michel (1985). *Voleurs de Mots*. Paris: Gallimard.
- Troyat, Henri (1989). *le Mort saisit le vif*. Paris: Pocket.
- Yücel, Tahsin (2002). *Yalan*. İstanbul: Can Yay.

A Portrait of the Plagiarist as a Literary Theme in Tahsin Yücel's *Yalan*

Kubilay Aktulum*

Abstract

In his *Yalan* (*The Lie*) Tahsin Yücel interrogates the theme of the lie as an undeniable sign of cultural globalization. As he does so, he exposes the falseness of the world and the identity of the liar that appears in not only university life but also modern media. During this interrogation, the author largely uses data from semiotics, which is also his field of research. He thus establishes the structure of his novel on the binary opposition, *to belto appear*. This article aims to study the portrait of the plagiarist by employing certain theoretical definitions provided by psychology and to identify the main causes underlying plagiarism, which is a major theme within the context of the novel.

Keywords

Intertextuality, plagiarism, Tahsin Yücel, *The Lie*, semiotics

---

* Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Letters – Ankara / Turkey
aktulum@hacettepe.edu.tr

« »

Аннотация

« »

;

Ключевые слова